

ההגבלה והחובות על חופש התנועה והחירות

עו"ד יעקב ברטלר

אתה עומד להעסיק עובד? ודא כי בהסכם העבודה כלול סעיף הגבלת עיסוק ושמירת סודיות

ההגבלה, באופן שתאפשר לאותו הצד המתחייב להמשיך לעבוד ולהתקיים. הסמכות העניינית לדון בתביעות שעניינן הגבלה חוזית של חופש העיסוק של עובד, ביחס למעביד, מוקנות, גם לאחר ניתוק יחסי העובד ומעביד, לבית הדין לעבודה. גם חוק העוולות המסחריות מקנה את הסמכות יחידות לדון בתביעות שבין עובד למעבידו שעילתן בהפרה של הוראות בחוק והנובעות מיחסי עובד ומעביד.

המסקנה מכל הכתוב דלעיל, היא שעל שני הצדדים המתקשרים בהסכם, בו כלולים סעיפי הגבלת עיסוק ושמירת סודיות, טוב יעשו אם יקבלו יעוץ משפטי מראש וישקלו כל התחייבות כזו בטרם חתימה.

חופשים. יש וקיום ההגבלה מונע את התחרות והשוק החופשי. בתי המשפט נוטים לצמצם את הפירוש של ההגבלה וכמובן נטל ההוכחה הוא על הטוען לקיום ההגבלה. בתי המשפט שוקלים את סבירות תקופת ומיקומה הגיאוגרפי של ההגבלה. יש להתחשב במתחייב, אשר זו אומנותו ומקור פרנסתו. העובד חייב לעבוד ולקיים את ביתו. נעילת דלת בפניו, מונעת ממנו את יכולת העבודה ופוגעת בו ובמשפחתו. כאשר התביעה עומדת ותלויה בבתי המשפט השונים, נבדק כל מקרה לגופו של עניין. לאור הפסיקה הענפה בנושאים אלו, עדיף לרוצה במימוש הזכויות, לקבוע תנאי הגבלה סבירים, לתקופה קצרה ולהגדיר את המקום הגיאוגרפי של

כנגד זכות היסוד של חופש העיסוק, נטען במקרים רבים העיקרון של שמירת על הקניין של בעל הזכות ועל העיקרון של חופש ההתקשרות החוזית. בתי המשפט נזקקו לסוגיות האלו. בעת שדנו, בין השאר, בתביעה של מעביד לצו אשר יאסור על העובד אשר עבד אצלו, למד אצלו את המקצוע ואת הסודות המקצועיים שלו, לבל יעסוק במקצוע שלמד ו/או שלא יעשה שימוש בסודות של העסק, אשר המעביד העמיד לרשותו. מצד אחד עומד המעביד על זכויותיו לשמור על הסוד המסחרי שלו, שהוא קניינו ועל סמך ההסכם המפורש ו/או המכללה עם העובד. מאידך, העובד טוען כי הוא זכאי ע"ס עקרון חופש העיסוק. לעסוק בכל מלאכה, כי זה מקצועו, אין לו מקור הכנסה אחר לקיומו ולקיום בני משפחתו. שאלות דומות מתעוררות במקרים של הגבלת עיסוק בחוזה מכר של עסק או בחוזה פרישה משותפות, ו/או בהעברת מניות בחברה. בתי המשפט חזרו והדגישו על קיום עימות חזיתי, בין הערכים הקבועים בחוקים השונים. בתי המשפט נוטים יותר לקיים התחייבות להבדלת חופש עיסוק בין שותפים ו/או בין מוכר וקונה עסק ו/או מניות מאשר בין עובד ומעביד. בתי המשפט רואים במוניטין של עסק, נכס שווה כסף, ועל כן, נוטים לכבד הגבלת עיסוק בהסכם של מכירת מוניטין.

בתי המשפט פסקו כי החובה לשמירת סוד היא תנאי מכללא בחוזה העבודה. עקרון זה נובע מהחובה של העובד להיות נאמן למעבידו.

למרות שבית המשפט מחייב לפעמים בהגבלת עיסוק, גם כאשר אין הסכם מפורש על כך, מוצע כי ייחתם חוזה עם העובד ו/או מוכר החלק בשותפות ו/או בעסק ובהסכם תיכלל ההגבלה במפורש.

כאשר בית המשפט נזקק את סבירות ההגבלה החוזית, הוא בודק אם האיסור הוא סביר ביחס לצדדים להסכם ולגבי כל הציבור. בית המשפט רוצה גם מהטעם של אינטרס הציבור לאפשר שוק ותחרות

מקומות עבודה, בבתי עסק, במשרדים, מועסקים עובדים אשר במהלך עבודתם נחשפים למידע ייחודי המאפיין את בית העסק בו הם עובדים, על סודות המעניקים לבעליהם יתרון עסקי על פני מתחריהם. היכולת לחייב את המועסק לשמירת סודות והיכולת להבטיח כי לא יהפוך ברבות הימים למתחרה לבעל העסק בו הוא מועסק, מעסיקה ומטרידה רבים מבעלי העסקים ובעלי החברות ואף החוק נדרש להתמודד עם סוגיה זו. מח"ד – חוק יסוד מעניק חופש עיסוק וזם בישראל ומאידך קיום חוק האוסר גזל של סוד מסחרי. הגבלת העיסוק והחובה על שמירת סודיות הם מושגים שונים, אם כי קיים ביניהם קשר הדוק מאוד. יש ובשל החובה לשמור על סודיות יוגבל העיסוק של יודע הסוד.

חוק יסוד: חופש העיסוק מעניק לכל אדם בישראל את חופש העיסוק. בסעיף 3 לחוק נקבע: "כל אזרח או תושב של המדינה זכאי לעסוק בכל עיסוק, מקצוע או משלוח יד". חוק יסוד: כב' האדם וחירותו קובע בסעיף 3 שבו: "אין פוגעים בקניינו של אדם".

חוק עוולות מסחריות התשנ"ט – 1999 אשר נכנס בתוקף ביום 1/11/99 מגדיר את הסוד המסחרי: "סוד, מידע עסקי, מכל סוג שאינה ת. הרבים ושאינו ניתן לגילוי כדין בנקל על ידי אחרים, אשר סודיותו מקנה לבעליו יתרון עסקי על פי מתחרי ובלבד שבעליו נוקט אמצעים סבירים לשמור על סודיותו". החוק אוסר, גזל של סוד מסחרי.

ההגדרה של גזל לנושא זה היא: "שימוש בסוד מסחרי, ללא הסכמת בעליו כאשר השימוש הוא בניגוד לחיוב חוזי או לחובת אמון המוטלים על המשתמש כלפי בעל הסוד". בתי המשפט נאלצו במשך שנים רבות להתמודד עם הקשיים אשר התעוררו בהתנגשות שבין עקרונות חופש העיסוק והעיקרון של שמירה על הזכויות הקנייניות.